

2009

Jaarbericht SPF

Colofon

Dit jaarbericht is een uitgave van de Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF). Het doel van het jaarbericht is om aan SPF-verzekerden verslag uit te brengen over gebeurtenissen en resultaten bij hun pensioenfonds in het afgelopen jaar.

Adresgegevens

Pensioenfonds SABIC

Bezoekadres

Het Overloon 1 - 6411 TE Heerlen

Postadres

Postbus 6500 - 6401 JH Heerlen

Internet

www.spf-pensioenen.nl

Voor opmerkingen en suggesties naar aanleiding van dit jaarbericht kunt u contact opnemen met Harry Coerver, afdeling Communicatie van DSM Pension Services (DPS), tel. 045-5782056 (e-mail: harry.coerver@dsm.com).

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Ontwikkelingen in 2009	6
1.1 Financiële positie	6
1.2 Beleggingsbeleid	7
1.3 Maatregelen in verband met crisis	7
1.4 Toeslagverlening	8
1.5 Pensioenen	9
1.6 Communicatie	10
1.7 Bestuur van SPF	12
2. Resultaten in 2009	13
3. 2009 in cijfers	14
4. Organisatie en Personalia	15
5. Wat brengt 2010?	16
Bijlage	17

Voorwoord

Voor Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) was het eerste kwartaal van 2009 een onzekere en zorgwekkende periode. De dekkingsgraad, de verhouding tussen fondsvermogen en de pensioenverplichtingen, stond in maart op het laagste niveau. Als gevolg hiervan kon het bestuur voor het eerst geen toeslagen aan gepensioneerden en slapers verlenen en ook geen backservice aan SABIC-medewerkers toekennen. Mede hierdoor zijn alle betrokkenen zich (nog meer) bewust van de financiële risico's rondom pensioen. Het bestuur heeft inmiddels enkele besluiten genomen om de financiële risico's verder te verkleinen.

Vanaf het tweede kwartaal is de financiële positie van het fonds geleidelijk verbeterd. Aan het einde van 2009 was de dekkingsgraad 112% en kon worden teruggekeken op een positief beleggingsrendement van 14,4% over 2009. De verbeterde dekkingsgraad zorgde er ook voor dat SPF voorloopt op het herstel zoals opgenomen in het bij DNB ingediende herstelplan. Het bestuur is blij dat de VPS-spaarders vanaf 1 juli 2010 voor een groot deel kunnen worden gecompenseerd voor het slechte rendement over 2008. Of dat in de toekomst altijd mogelijk is, hangt af van de financiële toestand van het fonds.

Het bestuur van SPF is zeer geïnteresseerd in ideeën en suggesties die het jaarbericht informatiever en interessanter kunnen maken. Graag roepen wij iedereen op om ons te wijzen op mogelijke verbeteringen in het jaarbericht.

Namens het bestuur van de Stichting Pensioenfonds SABIC,

J.W.J. van den Berg
Voorzitter

G.I.V. Bonte
Secretaris

I. Ontwikkelingen in 2009

I.1 Financiële positie

In 2009 heeft de financiële positie van het fonds zich ten opzichte van het crisisjaar 2008 enigszins hersteld. Die verbeterde financiële positie is af te lezen aan de dekkingsgraad, de verhouding tussen het fondsvermogen en de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad van het fonds liet in 2009, evenals in het voorgaande jaar, een grillig verloop zien. Het fonds kende aan het einde van 2008 een dekkingsgraad van 96%. Gedurende het eerste kwartaal van 2009 was deze gezakt tot onder 90% om vervolgens weer te stijgen naar 112% aan het einde van 2009. Deze verbetering lag boven de verwachtingen van het herstelplan (zie hierna) dat SPF bij De Nederlandsche Bank (DNB) had ingediend.

Omdat de financiële markten opveerden, kon het fonds over het hele jaar gezien een positief resultaat optekenen met een rendement van 14,4%.

In 2009 trad een lichte stijging op van het aantal deelnemers van SPF. Het aantal steeg van 2.314 in 2008 naar 2.339 in 2009. De verplichtingen van SPF lieten ook een stijging zien van 419,2 miljoen euro in 2008 naar 436,6 miljoen euro in 2009. De rente waarmee de dekkingsgraad in 2009 berekend werd, was 3,8%. Een jaar eerder was die rente 3,5%.

Uit statistische gegevens blijkt dat mensen steeds langer leven. Dat komt onder meer door de goede gezondheidszorg en de leefwijze van Nederlanders. Dit heeft gevolgen voor de financiën van een pensioenfonds. Als mensen langer leven moet er ook langer pensioen worden betaald. Hierdoor nemen de pensioenverplichtingen voor het pensioenfonds toe. En dat heeft weer gevolgen voor de dekkingsgraad van het pensioenfonds. De dekkingsgraad van het fonds zal hierdoor afnemen.

Waarom is een lage rente slecht voor een pensioenfonds?

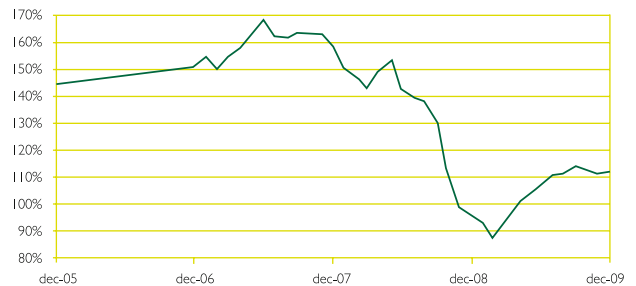
Pensioenfondsen gebruiken een door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rentepercentage om de omvang van de toekomstige verplichtingen te berekenen. Daalt de rente dan worden de pensioenverplichtingen groter. Je kunt het effect van de rente op pensioenen vergelijken met de rente op een gewone spaarrekening. Stel je wilt op je spaarrekening een bedrag storten dat voldoende is om over 25 jaar 25.000 euro op die rekening te hebben. Bij een rente van 5 procent moet je dan nu 7.500 euro storten. Dan staat er over 25 jaar keurig 25.000 euro op je spaarrekening. Maar is de rente maar 3 procent dan moet je maar liefst 12.000 euro (dus 60 % meer) op je rekening storten om straks diezelfde 25.000 euro te hebben. In de jaren 2006 en 2007 was die rente respectievelijk 4,3 % en 4,9 %. In 2008 was de rente lager, namelijk 3,5 %. In 2009 was de rente waarmee het pensioenfonds zijn dekkingsgraad berekent 3,8%.

Herstelplan

In het eerste kwartaal van 2009 heeft het bestuur vanwege de verslechterde financiële positie van het fonds, een herstelplan opgesteld.

Het herstelplan is opgesteld volgens uitgangspunten van DNB. Die uitgangspunten hebben te maken met de aard van de pensioenregeling bij SPF, de financiële positie van het fonds aan het einde van 2008 en het bestaande beleggingsbeleid. In dat herstelplan staat hoe SPF denkt binnen drie jaar weer een 'minimaal vereiste' dekkingsgraad (105%) te bereiken en binnen vijftien jaar een 'vereiste dekkingsgraad' (120%). Het herstelplan is door DNB goedgekeurd in juni 2009. Informatie over het herstelplan is te vinden op de website van SPF.

Figuur 1
Dekkingsgraad SPF

Dekkingsgraad	ult. 2005	ult. 2006	ult. 2007	ult. 2008	ult. 2009
SPF	144%	151%	159%	96%	112%
Rekenrente	3,8%	4,3%	4,9%	3,5%	3,8%

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding aan tussen de waarde van het pensioenvermogen en de toekomstige verplichtingen van een pensioenfonds. Is de dekkingsgraad hoger dan 105 procent dan kan een fonds aan zijn (nominale) verplichtingen voldoen. De Nederlandsche Bank eist dat fondsen daar bovenop nog extra reserves aanhouden.

De dekkingsgraad van SPF wordt vier keer per jaar openbaar gemaakt op de website. Dat gebeurt meestal enkele weken na het einde van een kwartaal. Omdat het beleggingsbeleid van een pensioenfonds vooral gericht is op de lange termijn, is het volgens SPF niet zinvol om vaker dan vier keer per jaar de dekkingsgraad openbaar te maken.

Risico's rond pensioen

De financiële crisis heeft laten zien dat pensioenfondsen risico's lopen als het niet goed gaat met de economie. De reserves van veel pensioenfondsen zijn tijdens de financiële crisis geslonken. Toeslagen (indexatie) konden niet worden toegekend. Nu het financieel weer iets beter gaat, worden de toeslagen voor een deel wel weer toegekend. Wie loopt er eigenlijk welke risico's rond de pensioenen bij SPF?

Volgens afspraken uit 2006 betaalt SABIC een vaste premie van 25,5% van de loonsom. De toeslagen op de pensioenen en pensioenopbouw van de SABIC-werknemers op basis van algemene loonsverhogingen worden niet uit deze premie betaald. Die toeslagen worden uit de rendementen betaald die het pensioenfonds maakt door zijn vermogen te beleggen. Gaat het goed met die beleggingen, dan heeft het pensioenfonds geld genoeg voor de pensioenen en de toeslagen. De financiële reserves kunnen dan zelfs nog toenemen om in de toekomst ook slechte tijden beter te kunnen doorstaan.

Gaat het niet goed, bijvoorbeeld in tijden van een financiële crisis, dan slinken de reserves van het pensioenfonds. Tekorten bij SPF worden niet aangevuld door de werkgever. Bij een slechte financiële situatie lopen werknemers en gepensioneerden het risico dat de toeslagen niet of gedeeltelijk toegekend worden. In het ergste geval zou het pensioenfonds zelfs moeten korten op de pensioenen.

1.2 Beleggingsbeleid

Op een aantal manieren probeert SPF de beleggingsrisico's te beperken. Zo worden de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën. De belangrijkste categorieën zijn aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed, alternatieve beleggingen en inflation-linked bonds. Ook binnen die categorieën is er weer spreiding. Aandelen bijvoorbeeld worden over vele bedrijven gespreid in verschillende regio's.

De belangrijkste risico's zijn:

- Valutarisico
- Inflatierisico
- Renterisico
- Aandelenrisico
- Kredietrisico

Hoe is SPF in 2009 omgegaan met deze risico's?

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat beleggingen in vreemde valuta opeens minder waard worden, omdat de waarde van die valuta daalt. Bijvoorbeeld omdat de Amerikaanse dollar of het Engelse pond minder waard wordt tegenover de euro. In 2009 heeft SPF dit risico voor een groot deel afgedekt. Achteraf gezien bleek dat dit risico in 2009 niet erg groot is geweest.

Inflatierisico

Het inflatierisico is een belangrijk risico voor een pensioenfonds.

Als de inflatie stijgt, heeft een pensioenfonds meer geld nodig om de koopkracht van de pensioenen op peil te houden door het geven van toeslagen (indexatie). In de eerste helft van 2009 is de inflatie fors gedaald, onder meer door de verslechterde economische omstandigheden. Door de forse overheidsstimulansen gedurende het jaar was de vrees groot voor een stijgende inflatie in de tweede helft van het jaar. De inflatie steeg inderdaad, maar de stijging viel achteraf mee. Om het inflatierisico te verminderen, belegt het pensioenfonds in inflation-linked bonds. Als de inflatie stijgt, leveren deze beleggingen geld op. In 2009 werd een deel van de inflation-linked bonds verkocht vanwege het verminderde inflatierisico. Hiervoor werden overheidsobligaties aangekocht.

Renterisico

Het renterisico is van grote invloed op de financiële positie van het pensioenfonds, zoals in 2008 al bleek. Een deel van het renterisico is afgedekt omdat een belangrijk deel van de beleggingen bestaat uit obligaties. Daalt de rente, dan worden de obligaties meer waard. Het pensioenfonds heeft daarnaast nog andere beleggingen die in waarde stijgen bij een dalende rente. In totaal was het renterisico hiermee gedurende het grootste deel van 2009 voor ongeveer de helft afgedekt. Aan het einde van het jaar werd besloten om de afdekking van het renterisico te verhogen tot ongeveer 70 procent.

Aandelenrisico

Het afdekken van het aandelenrisico is erg duur en vermindert op lange termijn het rendement. Dat rendement is hard nodig om toeslagen te kunnen verlenen. Met beleggingen in aandelen loopt een pensioenfonds dus bewust een risico. Het deel van het vermogen dat in aandelen belegd is, nam toe in 2009. Dit kwam voornamelijk door de stijging van de koersen van aandelen. Het totale belang in aandelen bevindt zich nog steeds onder de grens die het fonds gesteld heeft voor de omvang van de aandelenportefeuille.

Kredietrisico

Als het fonds geld leent aan een overheid of aan bedrijven is er altijd het risico dat dit geld niet terugbetaald wordt. Bestaan er twijfels over die terugbetaling, dan zijn die leningen minder waard. Het rendement op staatsleningen was het afgelopen jaar positief. Bij bedrijfsobligaties was aanvankelijk de vrees dat de kans op terugbetaling van de leningen klein was, waardoor deze leningen minder waard werden. Na het eerste kwartaal echter, herstelde het vertrouwen zich op de financiële markten, waardoor deze vrees afnam en de bedrijfsleningen forse waardeinstijgingen lieten zien.

1.3 Maatregelen in verband met crisis

De impact van de kredietcrisis op de beleggingen van het pensioenfonds en daardoor ook op de dekkingsgraad was zeer groot in 2008. Het jaar 2009 liet aanvankelijk ook een negatief beeld zien. De beleggingsmarkten herstelden in de loop van 2009 en daardoor verbeterden de beleggingsresultaten. Vanaf

maart zagen we een herstel van de dekkingsgraad. Dat duurde de rest van het jaar voort.

Vanaf de start van de kredietcrisis in de zomer van 2007 werd binnen het pensioenfonds vaak over de crisis en de mogelijk te nemen maatregelen gesproken. Ook in 2009 was dit het geval. Daarbij ging het vooral over het afdekken van het aandelen- en renterisico. Een belangrijk besluit in 2008 was om geld dat niet belegd was (liquiditeiten), niet te gebruiken om aandelen bij te kopen. In 2009 werd dit beleid gecontinueerd.

Eind november 2008 heeft het fonds al gekeken naar het beleggingsbeleid voor de langere termijn. Bij die gelegenheid bleek dat het bestaande beleid niet structureel aangepast hoefde te worden. Dit, ondanks dat de omstandigheden op de beleggingsmarkten waren veranderd. Ook werd uitvoerig gediscussieerd over de verschillende mogelijke toekomstscenario's en wat die voor de beleggingen van het fonds kunnen betekenen. Uit de resultaten van deze discussies is geconcludeerd dat het huidige beleggingsbeleid voldoende robuust is om de lange termijn doelstellingen van het fonds te kunnen realiseren.

Tevens heeft het fonds besloten het beleggingsbeleid vaker dan voorheen onder de loep te nemen en zonodig aan te passen. Dat heeft inmiddels al geleid tot een hogere afdekking van het renterisico. Na deze verhoging is het pensioenfonds minder gevoelig voor de veranderingen van de rente die pensioenfondsen moeten gebruiken bij hun berekeningen (zie kader pagina 6).

Communicatie over de crisis

Naar aanleiding van de kredietcrisis werden de deelnemers van het fonds op verschillende manieren geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds. Dat gebeurde in het voorjaar per brief. De inhoud van deze brief was voor een groot deel voorgeschreven door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Verder werden deelnemers geïnformeerd via het jaarbericht en een uitgebreid interview met de voorzitter van SPF op de website van SPF. Op de website van SPF verscheen ook informatie in de vorm van vragen en antwoorden over de crisis en het herstelplan. Per brief zijn pensioengerechtigden geïnformeerd over het niet toekennen van de toeslag (indexatie) en de actieve deelnemers zijn eveneens per brief ingelicht over het niet toekennen van de backservice. In het najaar heeft SPF een informatieavond gehouden waar SABIC-werknemers en pensioengerechtigden door de voorzitter en secretaris van SPF werden ingelicht over de crisis.

1.4 Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van het pensioenfonds kent twee componenten.

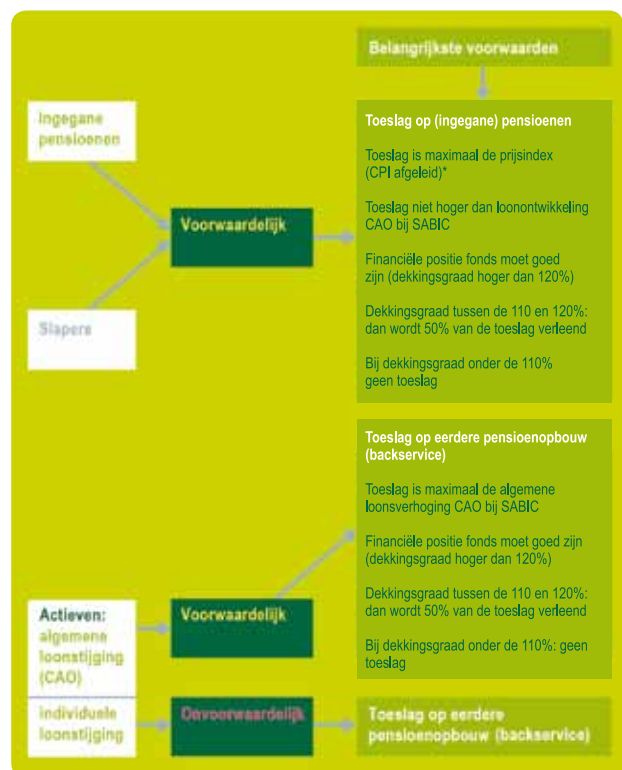
1. De toeslag op de ingegane pensioenen en de pensioenaanspraken van slapers.
2. De toeslag (backservice) op de pensioenaanspraken van actieve deelnemers die nog pensioen opbouwen.

Gepensioneerden en slapers

Het bestuur kan ieder jaar een toeslag verlenen op de pensioenen van gepensioneerden en slapers om de stijging van de kosten van levensonderhoud te compenseren. Dat gebeurt alleen als de financiële positie van het fonds dat toelaat. Het is dus een voorwaardelijke toeslag. Die toeslag wordt toegekend op een door het bestuur vastgestelde datum. In beginsel is dat de datum waarop aan de werknemers van SABIC een algemene loonsverhoging wordt toegekend (CAO). De toeslag voor de gepensioneerden en slapers mag niet hoger zijn dan de algemene loonsverhoging en ook niet hoger dan de stijging van de kosten van levensonderhoud in een bepaalde periode.

In december 2008 heeft het bestuur een besluit over de toekenning van een toeslag ter compensatie van de prijsstijging over 2007 uitgesteld als gevolg van de financiële situatie bij het fonds. Vervolgens heeft het bestuur in februari 2009 besloten om, vanwege de financiële positie van het fonds, geen toeslag te verlenen aan gepensioneerden en slapers. De kosten van levensonderhoud over 2007 waren gestegen met 1,91%. Het bestuur heeft de mogelijkheid op een later tijdstip de niet verleende toeslag alsnog toe te kennen (de zogenaamde inhaaltoeslag) als de financiële situatie van het fonds dat weer

Figuur 2
Verlenen van toeslagen

* Het CBS berekent ieder jaar hoeveel de prijzen voor alle huishoudens in Nederland zijn gestegen. Dat is de 'Consumenten Prijs Index voor alle huishoudens, Afgeleid', de CPI.

toestaat. Over toeslagverlening als gevolg van de stijging van de kosten voor levensonderhoud over 2008 (1,44%) en 2009 (0,69%) is in 2010 een besluit genomen.

Backservice voor actieve deelnemers in 2009

Voor de actieve deelnemers in het fonds (de werknemers van SABIC) die nog pensioen opbouwen, is er de zogenaamde backservice. Dit is een toeslag die ervoor zorgt dat de opgebouwde pensioenaanspraken gelijke tred houden met de algemene ontwikkeling van de lonen bij SABIC. Ook deze toeslag is voorwaardelijk en wordt alleen toegekend als de financiële situatie van het fonds het toelaat. In februari 2009 heeft het bestuur van SPF besloten om per 1 januari 2009 aan actieve deelnemers geen backservice te verlenen naar aanleiding van de algemene loonsverhoging van 3,5% in 2008. Het bestuur heeft ook hier de mogelijkheid om op een later tijdstip tot verlening van een inhaaltoeslag over te gaan, als op dat moment

de financiële situatie van het fonds dat weer toelaat. De toegekende individuele loonsverhogingen (promotie of periodieken) worden altijd volledig meegenomen in het toekennen van de backservice. Dat gebeurt onafhankelijk van de financiële positie van het fonds en is daarmee onvoorwaardelijk.

1.5 Pensioenen

DPS

De uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer is door het fonds uitbesteed aan DSM Pension Services (DPS). Het bestuur van SPF wordt door DPS ondersteund bij de voorbereiding van zijn beleid. Met ingang van 2008 is ook de actuariële advisering opgenomen in het dienstenpakket van DPS. In 2008 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst afgesloten met DPS met een looptijd van drie jaar.

Toeslagenlabel

Pensioenfondsen geven toeslagen op het pensioen en de pensioenaanspraken. Op het pensioen om prijsstijgingen te compenseren. Op de pensioenaanspraken om de loonontwikkeling te volgen. Dat wordt ook wel indexatie genoemd. Wie met pensioen gaat en ieder jaar opnieuw precies hetzelfde pensioen zou krijgen, merkt na een aantal jaren dat zijn koopkracht aanzienlijk minder is geworden. Daarom worden toeslagen toegekend. SPF streeft ernaar ieder jaar toeslagen te geven. Dat gebeurt echter alleen als de financiële toestand van het fonds dat toelaat.

Hoe groot de kans is dat er in de toekomst toeslagen gegeven worden, daarop wil het zogenoemde toeslagenlabel een antwoord geven. Pensioenfondsen zijn vanaf 2010 verplicht om in allerlei correspondentie met hun deelnemers een toeslagenlabel te gebruiken. SPF kan echter niet zelf een label uitzoeken. De Nederlandsche Bank heeft daar strikte regels voor opgesteld.

Het is belangrijk te weten wat het label wél uitdrukt en wat niet. Het indexatielabel laat aan de hand van drie rijen met muntjes zien in welke mate de pensioenen de eerstvolgende vijftien jaar waarschijnlijk meegroeien met de prijsstijgingen.

Het linker rijtje met munten laat zien in welke mate de prijzen de komende vijftien jaar zullen stijgen. Is de verwachting dat een bepaald pensioenfonds even sterk de pensioenen zal verhogen als de prijsstijgingen de komende vijftien jaar stijgen, dan zullen er in het tweede rijtje ook vier muntjes te vinden zijn. Staan er minder dan vier muntjes in het tweede rijtje, dan zal dat pensioen naar verwachting aan koopkracht verliezen in de komende vijftien jaar. Staan er in het tweede rijtje vijf muntjes, dan is de verwachting dat dit pensioenfonds de pensioenen zelfs meer laat stijgen dan de prijsstijgingen. Dan neemt de koopkracht van dat pensioen de komende vijftien jaar dus toe.

Daar waar het tweede rijtje geldt voor 'normale' jaren, is het derde rijtje

Actieven SPF

bedoeld voor jaren dat het financieel tegenzit in de economie. Groeit het pensioen dan ook even hard mee met de prijsstijgingen of juist niet? Het aantal muntjes laat dat dan zien.

Het toeslagenlabel zegt dus iets over de kans op de lange termijn dat een pensioen zijn koopkracht behoudt. Het label zegt niets over de kwaliteit van de pensioenregeling. Omdat de regels voor mensen die pensioen opbouwen anders zijn dan voor de mensen die al gepensioneerd zijn, zijn er ook verschillende labels voor die groepen. Het aantal muntjes voor actieven bij SPF kan verschillen van het aantal muntjes voor gepensioneerden. Dat laten de labels van SPF voor actieve deelnemers en pensioengerechtigden hieronder zien.

Niet-actieven SPF

Franchise

De franchise is het gedeelte van het loon waarover geen pensioen wordt opgebouwd. Deze franchise wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd in verband met de algemene loonsverhoging bij SABIC. Daarbij wordt rekening gehouden met de fiscaal voorgeschreven minimale franchise. Het bestuur van SPF heeft besloten de franchise per 1 januari 2009 vast te stellen op het fiscale minimum van 12.466 euro. De franchise voor deelnemers geboren vóór 1950 (overgangsregeling) is vastgesteld op 17.917 euro.

Rentebijbeschrijvingen

Over het prepensioenspaarsaldo (in de PPS-regeling), het prepensioenkapitaal en het spaarsaldo VPS kunnen rentebijbeschrijvingen plaatsvinden. Dat gebeurt op basis van het rendement dat SPF maakt op de beleggingen. Over 2008 was er sprake van een negatief beleggingsrendement van 17,5%. Het bestuur heeft conform het reglement de prepensioenspaarsaldi (PPS) en het prepensioenkapitaal niet gekort, maar besloten de rentevergoeding op nul te zetten over de periode 1 juli 2009 tot 1 juli 2010. In toekomstige jaren waarin de totale beleggingsopbrengst weer positief is, dient het negatieve rendement eerst te worden ingehaald, voordat de prepensioenspaarsaldi weer kunnen worden verhoogd.

Volgens de VPS-regeling wordt een negatief fondsrendement direct verrekend in de gespaarde gelden. Over het VPS-kapitaal wordt dus over de periode 1 juli 2009 tot 1 juli 2010 een korting toegepast van 17,5%.

De inleg in de VPS-regeling is vanaf 1 juli 2009 voor alle deelnemers stopgezet. Deelnemers die toch wilden (blijven) sparen via de VPS-regeling, dienden zich hiervoor opnieuw aan te melden.

Belangenvereniging VGSE

Het bestuur van SPF heeft de Vereniging voor Gepensioneerden SABIC Europe (VGSE) erkend als representatieve belangenvereniging voor de pensioengerechtigden van SPF. Binnen de wettelijke kaders wordt de vereniging ingeschakeld bij verkiezingen of voordracht van pensioengerechtigden in bestuur en Verantwoordingsorgaan.

Waardeoverdrachten

Bij waardeoverdracht worden pensioenrechten overgeheveld van het ene pensioenfonds naar het andere. SPF heeft op 9 februari 2009 alle inkomende- en uitgaande waardeoverdrachten stilgelegd. Dit besluit werd genomen omdat de dekkingsgraad van SPF op dat moment onder de 100% lag. Een pensioenuitvoerder is in dat geval wettelijk verplicht de waardeoverdrachten stil te leggen.

In juli is de afhandeling van lopende waardeoverdrachten hervat. Dit, nadat was vastgesteld dat de dekkingsgraad opnieuw boven 100% was gekomen.

Klachten

Voor de klachten- en geschillenregeling heeft het bestuur een commissie benoemd die de behandeling van klachten en

geschillen begeleidt en daarover rapporteert aan het bestuur. Ieder kwartaal wordt aan deze commissie gerapporteerd of en hoeveel klachten er zijn. In 2009 zijn geen klachten ontvangen. Het dagelijks bestuur van SPF heeft wel enkele reacties ontvangen naar aanleiding van het besluit over het Vrijwillig Pensioensparen. Het bestuur had, conform de afspraken in de VPS regeling, besloten tot een negatieve rentevergoeding per 1 juli 2009 over de pensioenspaarkapitalen. Daardoor werd het in de VPS gespaarde minder waard. Na uitleg over de achtergronden van dit besluit hebben deze reacties niet meer geleid tot het indienen van klachten. Ook de Ombudsman Pensioenen heeft in 2009 geen klachten over SPF ontvangen.

1.6 Communicatie

Algemeen

SPF gebruikt diverse communicatiemiddelen om contact te houden met alle deelnemers en gepensioneerden. Over de individuele pensioensituatie worden de deelnemers geïnformeerd via het jaarlijkse Uniform Pensioen Overzicht (UPO) en het overzicht prepensioensaldo voor actieve deelnemers. Gepensioneerden en nabestaanden ontvingen in 2009 een jaaropgave en enkele maandelijkse uitkeringsspecificaties. Contact tussen SPF en deelnemers en gepensioneerden is ook nog op andere manieren mogelijk.

HR Service Center

Alle actieve deelnemers (werknemers van SABIC) kunnen met hun pensioenvragen terecht bij het HR Service Center: 046-7223456. Ook via e-mail is het HR Service Center bereikbaar: HRM.Servicedesk@SABIC-Europe.com.

Telefonische Pension Desk

Alle niet-actieve deelnemers kunnen met hun pensioenvragen tijdens kantooruren terecht bij de Pension Desk: telefoonnummer 045-5788100. Ook via e-mail (dsm.pensionservices@dsm.com) is de Pension Desk bereikbaar.

Website SPF

Deze actuele website in de Nederlandse en Engelse taal, bevat algemene informatie over pensioenen, vermogensbeheer en dergelijke (www.spf-pensioenen.nl).

Het jaarverslag

SPF geeft een jaarverslag uit met daarin onder meer een verslag van het bestuur, de jaarrekening, de verklaringen van de accountant en het verslag van de actuaris. Het jaarverslag staat op de website van SPF, of kan op aanvraag worden toegestuurd.

Het jaarbericht

SPF geeft een jaarbericht uit. Het jaarbericht is een verkorte, populaire versie van het jaarverslag. Het jaarbericht is beschikbaar via de website van SPF.

Klankbordgroep

SPF beschikt over een klankbordgroep. Deze bestaat uit actieve deelnemers, gepensioneerden en zogenaamde slapers van SPF. De groep wordt enkele keren per jaar geraadpleegd als SPF wil toetsen of de communicatiediensten die SPF aanbiedt van voldoende kwaliteit zijn. Zo heeft de klankbordgroep in 2009 het jaarbericht bekeken en becommentarieerd. Ook zijn een aantal standaardbrieven beoordeeld, die deelnemers of gepensioneerden bij bepaalde gelegenheden ontvangen. Dat gebeurde door een raadpleging via internet. De deelnemers krijgen dan via e-mail een vragenlijst toegestuurd. De klankbordgroep komt ook een keer per jaar samen om over diverse communicatiemiddelen te spreken. In 2009 is dat in december gebeurd. Toen is onder meer gesproken over het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en de nieuwsbrief.

De klankbordgroep zal ook in 2010 weer geraadpleegd worden. SPF is steeds op zoek naar nieuwe leden van de klankbordgroep. Iedere deelnemer, gepensioneerde of slaper die over een internet aansluiting beschikt kan lid worden van de groep. Wie geïnteresseerd is kan zich opgeven via telefoonnummer 045-5782186. Speciale pensioenkennis is niet nodig.

Nieuw communicatiebeleid

Het bestuur van SPF heeft het beleid voor zijn communicatie opnieuw geformuleerd in het 'Communicatiebeleid SPF 2010 t/m 2012'. In dat plan staat dat SPF het belangrijk vindt dat er goed gecommuniceerd wordt over het pensioen bij SPF. Die communicatie moet in ieder geval tijdig, effectief, eenduidig en begrijpelijk zijn.

De communicatie over het pensioen bij SPF moet bijdragen aan het bereiken van vier doelstellingen die in het Communicatiebeleid SPF 2010 t/m 2012 worden genoemd.

- Deelnemers en pensioengerechtigden zien het fonds als een betrouwbare partner;
- Deelnemers en pensioengerechtigden worden optimaal

gestimuleerd en in staat gesteld (met name bij *life events* die het pensioen raken) actief eigenaarschap te nemen over hun pensioen in het licht van hun persoonlijke financiële situatie.

- Deelnemers en pensioengerechtigden kunnen op elk voor hen relevant moment inzage krijgen in hun persoonlijke pensioensituatie.
- Deelnemers en pensioengerechtigden worden adequaat ondersteund bij vragen op pensioengebied.

Digitale nieuwsbrief

Voor deelnemers en pensioengerechtigden van SPF is er sinds het laatste kwartaal van 2009 een digitale nieuwsbrief. Iedereen die dat wil kan zich via de website van SPF abonneren op deze nieuwsbrief, die vier keer per jaar zal verschijnen. De eerste nieuwsbrief werd, ter kennismaking, in oktober aan deelnemers en pensioengerechtigden op papier verzonden.

Nieuwe website

In het voorjaar van 2009 heeft SPF haar website vernieuwd (www.spf-pensioenen.nl). Op de website is een groot aantal brochures te vinden over pensioenonderwerpen. De website heeft op de homepage de mogelijkheid om nieuwsberichten te plaatsen. Ook zijn er formulieren en officiële documenten van het pensioenfonds te vinden zoals bijvoorbeeld het reglement.

Informatiebijeenkomsten

De communicatie naar de deelnemers is in 2009 voor een groot deel bepaald door de kredietcrisis. Verschillende doelgroepen zijn via de website en brieven geïnformeerd over de stand van zaken en de laatste ontwikkelingen bij het fonds. In het najaar is er een informatiebijeenkomst georganiseerd voor actieve deelnemers, gepensioneerden en geprepensioneerden. De voorzitter en secretaris van SPF informeerden de aanwezigen over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds. De bijeenkomst stond vooral in het teken van de kredietcrisis en de gevolgen daarvan voor het pensioenfonds en de pensioenen. Daarnaast heeft het bestuur ook aan andere belanghebbenden tijdens informatiebij-

eenkomsten uitleg gegeven over de financiële gevolgen van de kredietcrisis. In 2009 zijn bijeenkomsten georganiseerd met de ondernemingsraad, de Vereniging van SABIC-gepensioneerden (VGSE) en op verzoek met de doelgroep jonge SABIC-professionals (JSPA).

Prijsvraag jaarbericht

Ieder jaar houdt SPF een prijsvraag naar aanleiding van het verschijnen van het jaarbericht. Dat gebeurde ook in 2009. Winnaar van de prijsvraag was Gerrit van Kerkhof (68) uit Doenrade. Om de prijs te winnen, heeft de heer Van Kerkhof eerder dit jaar tien vragen over het jaarbericht 2008 goed beantwoord. Van de werknemers en gepensioneerden van SABIC deden dit jaar in totaal 188 personen mee aan de prijsvraag. Ruim meer dan de helft (113) had evenals de heer Van Kerkhof alle antwoorden goed.

Klanttevredenheidsonderzoek

In 2009 is een klanttevredenheidsonderzoek gehouden onder medewerkers van SABIC. Bijna 600 mensen deden mee aan het onderzoek. Een grote meerderheid van de ondervraagden bleek er vertrouwen in te hebben dat het SPF-bestuur de belangen van de deelnemers goed en professioneel behartigt.

1.7 Bestuur van SPF

Bestuur

Het bestuur van SPF is verantwoordelijk voor het beheer van het pensioenfonds. Daarbij besteedt het bestuur vooral aandacht aan het beleid op de langere termijn en het beheersen van de financiële risico's. Het uitbetalen van de pensioenen en het zorgen voor de beleggingen is uitbesteed aan DPS (DSM Pension Services). DPS ondersteunt het bestuur ook nog op andere gebieden.

Het bestuur van het fonds bestaat uit acht leden, die deelnemer van het pensioenfonds zijn of zijn geweest. De werkgever SABIC Europe B.V. draagt vier leden voor. De ondernemingsraad van SABIC draagt drie leden voor. Een lid wordt gekozen uit en door de pensioengerechtigden van SPF. Het bestuur beslist over de benoeming van deze leden.

Wijzigingen in het bestuur

Per 1 januari 2009 zijn de heren Borman, Meulenberg en Kuijpers als bestuurslid afgetreden. Op voordracht van de werkgever is de heer Schurgers, als opvolger van de heer Borman benoemd als bestuurslid. De overige twee zetels zijn, op voordracht van de ondernemingsraad, ingenomen door de heren Bonte en Pelsers. Gelijktijdig heeft het bestuur de heer Bonte gekozen als nieuwe secretaris van het fonds.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en de secretaris van het fonds. Het is ook het aanspreekpunt voor het Verantwoordingsorgaan en de Visitatiecommissie. De taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur zijn onder meer te vinden in de statuten van SPF.

Bestuurscommissies

Om beter op specialistische vraagstukken in te kunnen spelen laat het bestuur zich adviseren door bestuurscommissies. Er zijn vijf bestuurscommissies, waarin twee of meer bestuursleden zitten. Dat zijn de commissies voor Beleggingen, Governance, Pensioenontwikkelingen, Financiën - risk management & actuarial en Communicatie. In de commissie Beleggingen zitten behalve vier bestuursleden ook nog twee externe deskundigen.

Deskundigheid

Het bestuur vindt het belangrijk de deskundigheid van bestuursleden op pensioengebied te bevorderen. Hiervoor heeft het bestuur een speciaal plan opgesteld. Ook in 2009 is weer veel aandacht besteed aan de bevordering van de deskundigheid van bestuursleden. Zo hebben nieuwe bestuursleden een basisopleiding gevolgd. Voor elk bestuurslid is er een persoonlijk ontwikkelplan. In dat plan staat op welke gebieden verdere opleiding bij een bestuurslid nodig is. In 2010 zal extra aandacht worden geschonken aan het verbeteren van de bestuurlijke vaardigheden van de bestuursleden.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft als taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Ook kijkt het Verantwoordingsorgaan naar het beleid van het bestuur en de keuzes die het bestuur heeft gemaakt op allerlei gebied.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden. Twee leden zijn aangewezen door werkgever SABIC Europe B.V., twee leden zijn aangewezen door de ondernemingsraad van SABIC Limburg B.V. en twee leden zijn gekozen uit en door de pensioengerechtigden. In 2009 heeft het Verantwoordingsorgaan regelmatig met het bestuur over bestuursbesluiten gesproken. De bevindingen van het Verantwoordingsorgaan zijn te vinden in het jaarverslag op de website van SPF.

Visitatiecommissie

De Visitatiecommissie heeft als taak het functioneren van het (bestuur van het) fonds te beoordelen. De commissie bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. In 2009 is er door deze commissie een visitatie uitgevoerd. De resultaten van de visitatie van de Visitatiecommissie zijn te vinden in het jaarverslag van SPF op de website van SPF.

2. Resultaten in 2009

Het rendement op de beleggingen bedroeg afgelopen jaar 14,4%. Door de sterk gestegen beurskoersen is het pensioenfondsvermogen afgelopen jaar fors gestegen van 405,4 mln euro eind 2008 tot 480,7 mln euro eind 2009.

	Aandeel in belegd vermogen 2009	Rendement 2009	Aandeel in belegd vermogen 2008	Rendement 2008
Aandelen	32,4%	30,7%	27,6%	-39,9%
Vastrentende waarden	45,5%	7,1%	41,0%	6,2%
Onroerend goed	2,8%	34,3%	2,3%	-44,8%
Alternatieve beleggingen	5,9%	14,1%	7,5%	-31,0%
Inflation-linked bonds	11,5%	7,8%	18,7%	3,6%
Liquiditeiten	2,0%		2,9%	
Overige beleggingen	-0,1%			
Totaal	100,0%	14,4%	100,0%	-17,5%

3. 2009 in cijfers

(in EUR mln, tenzij anders aangegeven)

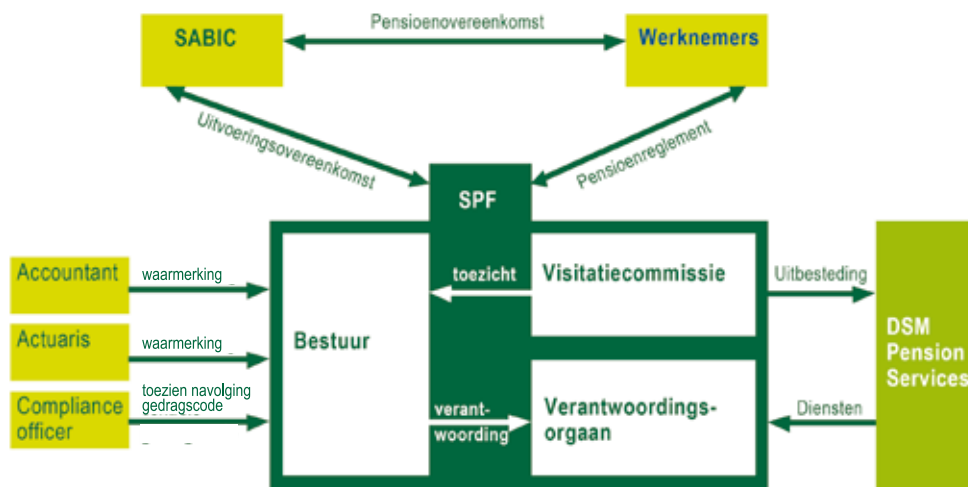
	2009	2008	2007	2006
Pensioenen				
Deelnemers (aantallen)				
Actieve deelnemers pensioenregelingen	1.972	2.037	1.992	1.972
Gepensioneerden	106	74	49	24
Nabestaanden	27	18	15	10
Wezen	15	9	12	11
Arbeidsongeschikten	22	17	19	14
Slapers	197	159	129	92
Totaal aantal deelnemers	2.339	2.314	2.216	2.123
Premies en Uitkeringen				
Premies	26,3	26,9	26,3	28,4
Uitkeringen	9,3	8,0	5,6	3,0
Beleggingen				
Belegd vermogen				
Aandelen	155,9	112,9	179,8	175,9
Vastrentende waarden	219,3	167,6	175,6	153,4
Onroerend goed	13,5	9,5	15,4	24,7
Inflation-linked bonds	55,7	76,1	53,8	54,0
Alternatieve beleggingen	28,5	30,6	36,6	24,7
Overige beleggingen	-0,7	-2,5	1,9	1,4
Liquiditeiten	9,4	11,8	6,4	5,9
Totaal belegd vermogen	481,6	406,0	469,5	440,0
Beleggingsrendement				
Portefeuille	14,4%	-17,5%	1,3%	5,9%
Benchmark	13,5%	-17,1%	0,8%	7,5%
Beleggingsresultaten				
Direct	14,0	15,5	13,6	11,0
Indirect	46,2	-98,6	-6,8	13,4
Financiële positie				
Pensioenfondsvermogen	480,7	405,4	468,8	439,8
Voorziening Pensioenverplichtingen	436,6	419,2	315,2	307,3
waarvan:				
Beschikbare premie (BPR)	54,5	54,4	52,4	46,2
Vrijwillig pensioensparen (VPS)	0,7	0,6	0,4	0,2
Pensioenfondsvoorziening	44,1	-13,8	153,6	132,5
Dekkingsgraad				
Gehanteerde rekenrente	112%	96%	159%	151%
	3,8%	3,5%	4,9%	4,3%

Bij het berekenen van de dekkingsgraad worden de BPR en VPS regeling buiten beschouwing gelaten.

Het pensioenfondsvermogen betreft de pensioenfondsvoorziening inclusief de voorziening pensioenverplichtingen.

4. Organisatie en Personalia

Figuur 3
Bestuursstructuur

Bestuur SPF (ultimo 2009)

Benoemd op voordracht van SABIC Europe B.V.

De heer J.W.J. van den Berg (vrz.)
De heer P.G.H.M. Dorn
De heer H.G.J. Schurgers
De heer A.J.J.M. Verlaar

Benoemd op voordracht van de
Ondernemingsraad SABIC Limburg B.V.

De heer G.I.V. Bonte (secr.)
De heer M.L.M. Pelsers
De heer R.L.O. Tielens

Benoemd na verkiezing uit en door de
pensioengerechtigden

De heer F.H.M.A. Noteborn

Visitatiecommissie (extern)

Mevrouw H.C.M. Vedder-Wubben (vrz.)
De heer A.A.M. Bolwerk
De heer C.C. van der Sluis

Verantwoordingsorgaan

Aangewezen door SABIC Europe B.V.

De heer H. van Dok
De heer J.C. van Moorsel
De heer C.G.M. Mehlkop
De heer P.J.W.H. Otto
De heer J.J.C. Coenen (vrz.)
De heer J.P. Mastebroek

Aangewezen door de ondernemingsraad SABIC Limburg B.V.

Gekozen uit en door de pensioengerechtigden

Externe deskundigen Beleggingen

De heer A.M.H. Slager
De heer B.P.H. Puijn

Certificerend Actuaris

Towers Watson

Accountant

Ernst & Young Accountants

Compliance Officer

Nederlands Compliance Instituut

5. Wat brengt 2010?

Financiën

Wat het jaar 2010 zal brengen op financieel gebied is onvoorspelbaar. Prognoses over economische groei of afname van die groei blijken binnen weken of maanden achterhaald. In 2009 was er sprake van herstel op de financiële markten. De financiële markten lopen hiermee vooruit op het te verwachten herstel van de economie. Er is sprake van een herstel van de economie, maar de redenen achter dit herstel liggen nog voornamelijk in het forse overheidsingrijpen. Om te kunnen spreken van een duurzaam herstel zal de consument meer moeten gaan consumeren.

De belangrijkste aandachtspunten voor 2010 zijn:

- het nauwlettend volgen van de financiële risico's;
- het in de gaten houden van de dekkingsgraad in verband met het door DNB goedgekeurde herstelplan;
- de verdere afstemming van het beleggingsbeleid op de aard van het pensioenfonds. Zo is SPF een jong pensioenfonds met relatief weinig gepensioneerden.

Bestuursstructuur

Het bestuur blijft kritisch op zijn eigen functioneren en schenkt veel aandacht aan de deskundigheidsbevordering. Door de ervaringen in 2008 is het bestuur gestart met een evaluatie van zijn bestuursstructuur. De continuïteit van het bestuur, de benodigde en beschikbare tijd voor bestuurszaken en de vereiste deskundigheid zijn hierbij aan de orde gekomen. Het bestuur wil verder professionaliseren en erkent dat het besturen van het fonds een dusdanige tijdsdruk op de bestuursleden legt dat er nagedacht wordt over een structurele verbetering van deze situatie. Het bestuur zal begin 2010 een besluit nemen over de aangepaste inrichting van de governance structuur (de bestuursstructuur) en de werkwijze van het fonds.

Pensioenonderzoeken

Door de overheid zijn enkele commissies ingesteld om onderzoek te doen rond pensioenen. De Commissie Beleggingsbeleid en Risicobeheer (Commissie Frijns) heeft gekeken of de

pensioenfondsen de afgelopen jaren een verantwoord beleggingsbeleid hebben gevoerd en of risico's wel voldoende zijn afgedekt in het huidige pensioensysteem.

De Commissie Toekomstbestendigheid Aanvullende Pensioenregelingen (Commissie Goudswaard) heeft onderzocht in hoeverre het huidige pensioensysteem met het oog op de vergrijzing toekomstbestendig is, of hoe het dat kan worden.

Op basis van de bevindingen en aanbevelingen van beide commissies was het de intentie van het kabinet om medio 2010 vast te stellen of (wettelijke) aanpassingen noodzakelijk zijn. In het voorjaar van 2010 zijn beide onderwerpen controversieel verklaard en zal behandeling door de Tweede Kamer niet plaatsvinden, totdat er een nieuw kabinet is.

AOW van 65 naar 67 jaar

De regering was van plan de AOW-leeftijd in twee stappen te verhogen. In 2020 zou die leeftijd naar 66 jaar gaan (voor degene die is geboren in 1955-1960) en in 2025 naar 67 jaar (voor degene die is geboren vanaf 1960). Dat kan gevolgen hebben voor de pensioenpremies die voor SPF-pensioenen betaald worden. Immers, de periode van premiebetaling zou dan mogelijk met twee jaar kunnen worden verlengd.

Na de val van het kabinet Balkenende zijn de AOW-plannen controversieel verklaard. Dat betekent dat ze niet meer in het voorjaar 2010 door de Tweede Kamer worden behandeld.

Uitvoeringsovereenkomst

Met ingang van 1 januari 2011 zal een nieuwe uitvoeringsovereenkomst gesloten worden tussen SABIC en SPF. Deze overeenkomst wordt in de tweede helft van 2010 door het SPF bestuur voorbereid. In die overeenkomst staan alle afspraken tussen SABIC en SPF over de uitvoering van de pensioenregeling. Basis hiervoor is de uitkomst van het overleg tussen de sociale partners (werkgever en vakbonden) in 2010.

Bijlage

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) schrijft voor dat als pensioenfondsen informatie geven over toeslagen dit moet gebeuren in de vorm zoals in deze bijlage.

Ingegane pensioenen en opgebouwde pensioenen van voormalig werknemers (slapers)

SPF probeert ieder jaar de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenen van slapers te verhogen met de prijsontwikkeling.

De ingegane pensioenen zijn in 2009 (over 2008) niet verhoogd. In de drie jaren die daaraan vooraf gingen verhoogde SPF de opgebouwde en ingegane pensioenen als volgt:

- Per 1 juni 2008 met 0,00%. De prijzen* gingen toen met 2,03% omhoog.
- Per 1 juni 2007 met 1,50%. De prijzen* gingen toen met 1,42% omhoog.
- Per 1 maart 2006 met 2,51%. De prijzen* gingen toen met 1,27% omhoog.
- Per 1 januari 2006 met 2,00% (i.v.m. invoering van de nieuwe pensioenregeling).

SPF betaalt de toekomstige verhogingen van ingegane pensioenen en opgebouwde pensioenen van slapers uit het beleggingsrendement. Door de verhogingen in het verleden bestaat niet meteen ook recht op verhogingen in de toekomst.

* Dit betreft de prijzen volgens 'CPI niet afgeleid'. Deze percentages zijn afwijkend van de 'CPI afgeleid' die SPF gebruikt bij de toeslagverlening. De AFM schrijft voor hier de 'CPI niet afgeleid' te gebruiken.

De opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers (werknemers van SABIC)

SPF probeert ieder jaar de opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers te verhogen met de algemene loonsontwikkeling bij SABIC.

De opgebouwde pensioenen zijn in 2009 (over 2008) niet verhoogd. In de drie jaren die daaraan vooraf gingen verhoogde SPF de opgebouwde pensioenen als volgt:

- Over 2007 met 2,00%. De prijzen gingen toen met 2,03% omhoog.
- Over 2006 met 2,51%. De prijzen gingen toen met 1,42% omhoog.
- Over 2005 met 1,00%. De prijzen gingen toen met 1,27% omhoog.

SPF betaalt de toekomstige verhogingen van opgebouwde pensioenen uit het beleggingsrendement. Door de verhogingen in het verleden bestaat niet meteen ook recht op verhogingen in de toekomst.

Disclaimer

SPF streeft ernaar om correcte en actuele informatie te verstrekken. Niet altijd kan gegarandeerd worden dat de informatie juist is op het moment dat deze wordt ontvangen of dat de informatie na verloop van tijd nog steeds juist is. Daarom kunnen aan de informatie in deze uitgave geen rechten worden ontleend en wordt geen aansprakelijkheid aanvaard voor schade als gevolg van onjuiste en/of gedateerde informatie, binnen de grenzen van de Nederlandse wet.

Werknemers van SABIC kunnen voor vragen terecht bij het HR Service Center van SABIC.

TELEFOON: 046-7223456

E-MAIL: HRM.Servicedesk@SABIC-europe.com.

Iedere werkdag tussen 9.00 uur en 17.00 uur is het HR Service Center bereikbaar.

Gepensioneerden, geprepenseerden, nabestaanden en gewezen deelnemers

kunnen met hun vragen terecht bij de Pension Desk van SPF.

TELEFOON: 045-5788100

E-MAIL: dsm.pensionservices@dsm.com

POSTADRES: SPF, Postbus 6500, 6401 JH Heerlen

BEZOEKADRES: Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen

Iedere werkdag tussen 9.00 uur en 16.00 uur is de Pension Desk bereikbaar.

WEBSITE: www.spf-pensioenen.nl